

PATVIRTINTA
Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus
2025 m. d. įsakymu Nr.

BENDRŲJŲ PROGRAMŲ ATNAUJINIMO IR PERŽIŪROS TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Bendrųjų programų atnaujinimo ir peržiūros tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) nustato Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. rugpjūčio 24 d. įsakymu Nr. V-1269 „Dėl Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“ (toliau – bendrosios programos) atnaujinimo ir peržiūros tikslus, galimus šio proceso dalyvius ir jų dalyvavimo tvarką, bendrųjų programų atnaujinimo poreikio vertinimo kriterijus, jos vykdymo organizavimo etapus.

2. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme vartojamas sąvokas.

II SKYRIUS BENDRŲJŲ PROGRAMŲ ATNAUJINIMO IR PERŽIŪROS DALYVIAI

3. Bendrųjų programų atnaujinime dalyvauja suinteresuoti asmenys ar jų grupių atstovai:

3.1. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos atstovai, kurie formuoja bendrą bendrųjų programų peržiūros, atnaujinimo viziją ir politiką;

3.2. pedagogai, kurie įgyvendina bendrąsias programas ir teikia jų tobulinimo pasiūlymus, remdamiesi savo patirtimi;

3.3. mokyklų vadovai, kurie priima sprendimus dėl bendrųjų programų įgyvendinimo mokyklose;

3.4. švietimo ekspertai, kurie tyrinėja bendrųjų programų įgyvendinimą mokyklose, atlieka lyginamąsias analizes, kaupia ir analizuoja gerosios jų įgyvendinimo praktikos pavyzdžius;

3.5. aukštųjų mokyklų atstovai, kurie formuoja ir tyrinėja mokyklinės didaktikos nuostatas;

3.6. mokiniai ir tėvai, kurie tiesiogiai ir netiesiogiai įtraukiami į bendrųjų programų įgyvendinimo ir mokinių mokymosi procesą;

3.7. leidėjai, kurie rengia vadovėlius ir kitą mokomąją medžiagą.

4. Suinteresuoti asmenys ar jų grupių atstovai kviečiami tartis grupių viduje bei teikti pasiūlymus Nacionalinei švietimo agentūrai per jų atstovaujamas organizacijas.

5. Bendrųjų programų atnaujinimui koordinuoti Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus įsakymu, suderinus su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, sudaromos mokomųjų dalykų tarybos. Į šias tarybas savo narius deleguoja atitinkamo dalyko mokytojus vienijančios asociacijos, sambūriai, draugijos, mokslo institucijos, kitos suinteresuotos organizacijos. Tarybos veikia visuomeniniais pagrindais, o jų sudėtis atnaujinama ne rečiau kaip kas 5 metus. Mokomųjų dalykų tarybų darbą koordinuoja Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus paskirti darbuotojai, kurie yra šių tarybų nariai. Pagal kompetenciją mokomųjų dalykų tarybos bendradarbiauja su Bendrojo ugdymo taryba.

III SKYRIUS

BENDRŲJŲ PROGRAMŲ ATNAUJINIMO IR PERŽIŪROS TIKSLAI

6. Bendrosios programos atnaujinamos ir peržiūrimos siekiant šių tikslų:
 - 6.1. užtikrinti, kad bendrosios programos atitiktų šiuolaikinius socialinius, ekonominius ir technologinius reikalavimus, naujausias švietimo tendencijas ir pokyčius (Programų atnaujinimas);
 - 6.2. tobulinti bendrųjų programų kokybę (Kokybės siekis);
 - 6.3. sudaryti sąlygas kiekvienam mokiniui įgyti aukštesnius pasiekimus (Mokymosi rezultatų gerinimas).

IV SKYRIUS

BENDRŲJŲ PROGRAMŲ ATNAUJINIMO IR PERŽIŪROS POREIKIO VERTINIMO KRITERIJAI

7. Vertinant bendrųjų programų atnaujinimo ir (ar) peržiūros poreikį gali būti naudojami įvairių mokslinių tyrimų ir apklausų duomenys bei rekomendacijos:
 - 7.1. reikminiai tyrimai – suinteresuotų valstybės institucijų pasiūlytomis temomis atliekami tyrimai, administruojami Lietuvos mokslo tarybos;
 - 7.2. edukologiniai moksliniai tyrimai – bendradarbiaujant su aukštosiomis mokyklomis, sisteminami jų atliktų mokslinių tyrimų rezultatai;
 - 7.3. pedagoginių asociacijų apklausos, organizuojamos siekiant identifikuoti keistinas bendrųjų programų dalis;
 - 7.4. tarptautiniai mokinių pasiekimų tyrimai – rengiamos antrinės šių tyrimų analizės, siekiant išgryninti siūlymus bendrosioms programoms atnaujinti;
 - 7.5. nacionaliniai mokinių pasiekimų patikrinimai, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimai, valstybiniai brandos egzaminai – analizuojamos išorinių mokinių pasiekimų patikrinimų užduotys, jų atliktys ir rezultatai;
 - 7.6. nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai, kurie vykdomi siekiant atskleisti bendrųjų programų įgyvendinimo praktikas.
8. Bendrųjų programų atnaujinimo ir (ar) peržiūros vertinimo metu taip pat analizuojama švietimo įstaigų išorinio vertinimo metu gauta informacija, kuri iliustruoja ugdymo procesą mokyklose.
9. Bendrosios programos turi būti atnaujinamos ir (ar) peržiūrimos dėl mokinių pasiekimų, jei vertinant mokslinių tyrimų ir apklausų, mokinių pasiekimų tyrimų, stebėsenos ataskaitų duomenis:
 - 9.1. stebimi ženklūs neatitikimai lyginant mokinių pasiekimus dalykuose, kuriuose atliekami tarptautiniai tyrimai (PISA, TALIS, TIMSS, kiti), su kitų šalių bendraamžių pasiekimais;
 - 9.2. mokinių ir jų tėvų nuomonė, mokinių savijauta rodo didelį nepasitenkinimą, mokinių nuovargį, mokantis esamą dalyko mokymosi turinį;
 - 9.3. šalies mokinių pasiekti dalyko mokymosi rezultatai turi blogėjančią tendenciją keletą metų iš eilės, ar mokiniai mokydami mokymosi turinio neįgyja nustatytų jame kompetencijų, arba kiekvienais metais atitinkamo dalyko pasiekimų rezultatai skiriasi neidentifikuojant to skirtumo objektyvių priežasčių;
 - 9.4. mokytojai, mokyklų bendruomenės, išorės suinteresuotos šalys teikia pagrįstus pasiūlymus dėl mokinių mokymosi rezultatų ir dalyko bendrųjų programų neatitikimo.
10. Vertinant siūlymus dėl bendrųjų programų kokybės gerinimo, taikomi šie pasiūlymų vertinimo kriterijai:
 - 10.1. pagrįstumo – siūlomi keitimai pagrįsti duomenimis, orientuojamasi į gerąją praktiką ir kitų šalių patirtį;

10.2. nuoseklumo – siūloma mokymosi turinio kaita grindžiama ugdymo uždaviniais, atitinkamų mokslų akademine logika ir atsižvelgiama į mokinio jau pasiektus mokymosi rezultatus, taip pat amžiaus tarpsnių ypatumus;

10.3. sutelktumo – siūlomi mokymosi turinio keitimai atitinka esamus prioritetus, pirmenybė teikiama bendrųjų programų gyliui, o ne plačiai mokymosi turinio aprėpčiai, bendrosiose programose atsispindi dalykų grupės konceptualiosios idėjos;

10.4. dermės – siūlomi bendrųjų programų keitimai atitinka švietimo politines nuostatas, švietimo strategiją, nacionalinius bendruosius ugdymo tikslus, mokymosi turinys dera su mokinių pasiekimų vertinimu, mokymosi turiniui mokytis esančios (ar gali būti sukurtos) efektyvios mokymosi priemonės (vadovėliai ir kt.). Taip pat užtikrinama įvairių dalykų grupių ir dalykų mokymosi turinio tarpusavio (horizontali) ir tarp skirtingų mokymosi metų ir (ar) koncentrų (vertikali) dermė;

10.5. vertybinio kryptingumo – siūlomas mokymosi turinys skatina vertybinių nuostatų ugdymąsi: mokinyi kompetencijas ugdosi reikšminguose kontekstuose, priimdamas vertybinėmis nuostatomis grindžiamus sprendimus ir įgyvendindamas prasmingus pokyčius;

10.6. kontekstualumo – siūlomas mokymosi turinys siejamas su kontekstais, kurie mokinių motyvuotų aktyviam pažinimo procesui ir mokymosi rezultatų pritaikymui; į bendrųjų programų turinį įtraukiamos ir tarpdalykinės temos, atitinkančios dalyko uždavinius ir specifiką;

10.7. dinamiškumo – siūlomame mokymosi turinyje atskleidžiama nuolatinė tikrovės ir jos pažinimo rezultatų (sampratų, teorijų, idėjų) kaita, plečiant ir gilinant pasaulėvaizdį ir atveriant ateities perspektyvą.

V SKYRIUS ORGANIZAVIMO TVARKA

11. Suinteresuotos grupės, pavieniai asmenys siūlymus dėl bendrųjų programų atnaujinimo Nacionalinei švietimo agentūrai gali teikti nuolat. Pasiūlymai turi remtis aukščiau paminėtais kriterijais, būti argumentuoti. Pasiūlymai teikiami Nacionalinės švietimo agentūros bendru elektroniniu ar paprastu paštu.

12. Gautus siūlymus vertina atitinkamo mokomojo dalyko taryba. Mokomojo dalyko taryba be suinteresuotų šalių ar grupių pasiūlymų taip pat analizuoja ir vertina atliktų mokslinių tyrimų rekomendacijas ir kitas pagrįstas išvalgas, apibendrina ir teikia pasiūlymus švietimo, mokslo ir sporto ministrui dėl konkretaus dalyko ar dalyko grupės bendrosios programos peržiūros ar pakeitimo. Įprastai pasiūlymas rengti visiškai atnaujintą bendrosios programos projektą teikiamas atsižvelgiant į sukaupytų pasiūlymų aktualumą, bet ne dažniau kaip kas 5-8 metai. Neesminiai bendrosios programos keitimai gali būti siūlomi atlikti ir dažniau. Atskirų mokomųjų dalykų bendrosios programos gali būti atnaujinamos ar peržiūrimos skirtingu laiku.

13. Švietimo, mokslo ir sporto ministrui pavedus Nacionalinei švietimo agentūrai organizuoti konkretaus mokomojo dalyko bendrosios programos atnaujinimo ar peržiūros darbus, suburiama dalyko ekspertų grupė, kurios ne mažiau kaip pusė narių yra mokytojai praktikai. Konkretaus mokomojo dalyko bendrosios programos pakeitimo projektas parengiamas ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo dalyko ekspertų grupės sudarymo dienos.

14. Nacionalinė švietimo agentūra rengiamo dalyko bendrosios programos projekto aptarimui organizuoja viešąsias konsultacijas su išorinėmis organizacijomis, Bendrojo ugdymo taryba ir kitais suinteresuotais dalyviais. Konsultacijoms skiriamas ne trumpesnis kaip 3 mėnesių laikotarpis.

15. Nacionalinė švietimo agentūra parengtą konkretaus mokomojo dalyko bendrosios programos pakeitimo projektą teikia Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai viešam derinimui su suinteresuotomis institucijomis. Kartu su bendrosios programos pakeitimo projektu turi būti įvertinami ir atnaujintos ar peržiūrėtos bendrosios programos įgyvendinimo kaštai, susiję su mokytojų kvalifikacijos tobulinimu, aprūpinimu vadovėliais, skaitmeninių mokymo priemonių atnaujinimu, mokomosios medžiagos ir užduočių pavyzdžių parengimu, kitos svarbios išlaidos. Atsižvelgiant į tai siūlomas tinkamas atnaujintos ar peržiūrėtos bendrosios programos įgyvendinimo pradžios terminas.

16. Atnaujinta ar peržiūrėta bendroji programa įsigalioja nuo artimiausių mokslo metų rugsėjo 1 d. Konkreči atnaujintos ar peržiūrėtos bendrosios programos įsigaliojimo data gali priklausyti nuo finansinių resursų ir kitų aplinkybių. Jos įgyvendinimo pradžios datą nustato švietimo, mokslo ir sporto ministras, tvirtindamas atnaujintą ar peržiūrėtą bendrąją programą.

VI SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

17. Tvarkos aprašo įgyvendinimą užtikrina Nacionalinės švietimo agentūros Ugdymo departamento Ugdymo turinio skyriaus specialistai (pagal pareiginiuose nuostatuose nurodytus kuruojamus dalykus).

18. Asmenys, deleguoti į mokomųjų dalykų tarybos narius, dirba neatlygintinai.

19. Nacionalinė švietimo agentūra savo iniciatyva taip pat gali inicijuoti bendrųjų programų atnaujinimą ar peržiūrą, siekiant šio tvarkos aprašo 6 punkte numatytų tikslų.
